

Naša moč

Glasilo za slovensko delavstvo.

List
izhaja
vsak
petek.

Štev. 36.

V Ljubljani, dne 17. avgusta 1906.

Letnik I.

Naročniki in naročnice „Naše Moči“.

Gotovo se udeležite III. slovenskega katoliškega shoda, ki bo, kakor Vam je znano po v zadnji »Naši Moči« priobčenem sporedu 26., 27. in 28. tega meseca. Ob tej priliki Vas prav lepo prosimo, da se udeležite, če le količkaj morete, v nedeljo, dne 26. avgusta t. l. tudi delavskega sestanka. Pričetek ob 2/2. popoldne. Spored je velevažen., zato pridite!

Sestanek se vrši v mali dvorani hotela »Union«.

Prijateljski pozdrav!

Uredništvo »Naše Moči«.

Pozor, delavska društva!

O priliki katoliškega shoda dne 26. t. m. poslala bodo katol. delavska društva svoje zastopnike v Ljubljano.

Ti zastopniki so tem potom uljudno povabljeni, da se snidejo v nedeljo, dne 26. t. m. ob polu 3. uri popoldan na zaupen razgovor, zaradi izvršitve sklepov prejšnjega shoda v »Unionu«, mala dvorana za veliko dvorano.

Izvrševalni odbor.

Gozdni delavci.

Pred par tedni je nekemu delavcu v Jelovici zmečkalo roko. Mlad, brez premoženja, priden in vesel dela, je zdaj berač. Ko

se je delala postava za zavarovanje proti nezgodam, so imeli veleposestniki toliko moč, da so se izvzeli gozdni delavci od vsakega zavarovanja. Ne v boleznih, ne v nesreči, ne v starosti ne dobe nobenega bora. O kakem delavskem varstvu pa sploh ni nobene besede. Delo se prične, ko komaj vstaja zarja za gorami in se konča s trdo nočjo. Štirinajst do petnajst ur je navadni delavnik. Tudi gozdni pazniki so na ravno tem stališču.

Za nas Slovence je to še vprašanje še posebno važno. Imamo namreč prostrane gozde, ki jih ima država v svoji upravi: v Jelovici, v Bohinju in krog Idrije. Vrh tega je mnogo gozdov v rokah veleposestnikov, zlasti na Notranjskem. Splošno je gozd eden glavnih virov naših dohodkov na slovenski zemlji. Vrh tega gre veliko število naših pridnih fantov in mož iskat zaslužka v druge kraje v gozde: na Koroško, v Slavonijo in Romanijo in v Galicijo in Bukovino. Dandanes ni med takimi gozdnimi delavci in med drugimi obrtnimi delavci nobenega razločka. V rokah kapitalistov so golo orodje, ki se rabi dokler se more in izrabljeno vrže v kot.

Ogromen razloček je le v tem, da postava zanje takorekoč nič ne velja; samo toliko jih omenja, da jih ni treba nikamor zavarovati in da delavsko varstvo zanje nima nič veljave. Poleg tega so pa tudi brez vsake organizacije. Naša dolžnost je v tem oziru iti na delo. Prva reč, ki jo moramo čim najprej spraviti v življenje, je organizacija. Gozdni delavci, skup! To je naš poziv. Osnovati si morajo krepko društvo, ki bo z vso silo pretreslo javnost in pridobilo gozdnim sužnjem vsaj nekaj pravic. Zavarovanje njihovo sicer ni ukazano, toda tudi po današnjih postavah je vsaj mogoče. Najprej je treba pritisniti na državo,

da zahteva od vseh svojih podjetnikov, naj zavarujejo svoje delavce zoper nezgode, in da svoje lastne sama zavaruje. Brez dvojbe tako delo ne more ostati brez uspeha. Mi radi posredujemo. V kratkem je treba sestanka gozdnih delavcev, kjer se pomenimo vse potrebno. Za začetek naj to zadostuje! Pisali bomo kmalu kaj več!

Občni zbor na Savi.

Občni zbor »Strokovnega društva delavstva kranjske industrijske družbe na Savi«. V nedeljo, dne 12. t. m. se je vršil na Savi pri »Jelenu« občni zbor strokovnega društva. Priznati moramo, da je bil jako buren. Socialni demokrat Kopač je nahujskal nekaj delavcev, naj bi vrgli sedanji odbor in bi izvolili tacega, ki bi bil voljan pošiljati denar, ali pa vsaj račune na Dunaj. Tudi liberalcem je strokovno društvo, ki v vsakem oziru vrlo napreduje, in je za delavstvo prava dobrota, trn v peti, ker je ne-strankarsko in ne trobi v rog »Slovensk. Naroda«, ki je ob stavki tako grdo pisal o delavstvu. Tudi ti ljudje brez socialnih nazorov so prišli na občni zbor in hoteli delati zgago. Omeniti moramo še, da so socialni demokratje na Savi poklicali za ta dan na pomoč Antona Kristana iz Idrije.

Toda to vse ni nič pomagalo združenim nasprotnikom društva. Delavstvo je stalo kakor zid v boju za obstanek društva.

Ob polu 4. uri otvori predsednik gosp. Glavčič občni zbor in pozdravi navzoče. V svojem poročilu omenja, da je v več slučajih v imenu društva posredoval pri vodstvu tovarne, ako se je kakemu članu zgodila kaka krivica in reči se mora, da z uspehom. Že ti uspehi jasno kažejo, kakega pomena je za delavstvo strokovno društvo,

Ivo Česnik.

Brez očesa

Noč je legala na zemljo. Prav mirna in tiha poletna noč je razprostrla svoja krila nad prostranim mestom, širnimi polji in daljnimi gozdi tam zunaj. Tuintam se je oglasil po grmovju črni kos, zafrfotal čez travnik in se spustil ondi na drevesno vejo. Prijeten veter je prihajal čez polje in majal gozdno drevje. Ljudje so se vračali s sprehoda in glasno kramljali med seboj. Na zapadu se je že svetila večernica, mesec je sijal med oblaki s svojim čarobnim sijajem in nagajivim obrazom. Po mestu so že gorele svetilke, njih odsvit je bilo videti že od daleč.

Vračal se je tedaj v mesto. Težka je bila stopinja in skoro se je opotekal. Začutil je veliko praznoto v svojem želodcu. Zdelo se mu je, da je zelo onemogel in da ne pojde dolgo. Na klop leže tam v parku in zaspi. Če pride stražnik, pa naj ga odpelje v zapor. Tam dobi saj jesti.

Prišel je mimo bogat gospod. Ponosno je stopal, kot bi mu pripadalo pol sveta.

»Poprosim ga, bogat je, lepo sukno ima in zlata verižica mu visi ob telovniku. Gotov me usliši«, si je mislil.

»Dober večer, milostni gospod! Že pol dne nisem jedel. Danes sem prišel iz bolnišnice. Oko sem izgubil v rudniku, glejte gospod, da nimam očesa. Doma imam ženo in dva otroka. Revčki stradajo. Bog jim pomagaj!«

Tako je govoril, gospod je čul samo prve besede in se ni zmenil za stradalčega moža v najboljših letih.

»Prokleti svet! Goste se gospodje ob polnih mizah, nam pa ne privoščijo drobtin, ki padajo od njihovih miz. Čakajte, pride dan plačila, mora priti. Vrag vzemi vse skupaj, če ne pride.«

Stopal je dalje in mislil, kje bi dobil kruha. Ni imel časa misliti na svojo ženo in deco tam doma, ni mislil na svojo nesrečo.

Poleg poti je šumela voda med kamenjem in peskom. Drobnost grmovje je rastle onkraj, tiha, otožna pesem je plula nad travniki. Morda jo je pela tužna deva z globokočutečim srcem. Tudi ona je bila uboga, ali zaslužila si je večerjo, da ne

pojde s krulečim želodcem v posteljo. Boli jo pa srce, ker jo je zapustil ljubljeni mladenič. In zdaj razodeva svetu svojo tugo.

Za njim so se čule stopinje. Postarna gospa je držala po pesku. Poleg nje je stopala mlada hčerkica. Vodili ste vsaka svojega psa na povodcu.

»Gotovo ste premožni in usmiljeni. Če redita dva psa, bosti imeli tudi zame deset vinarjev, da si kupim kruha«, je mislil.

»Prosim lepo, revež sem, oko sem izgubil v rudniku...«

Dolgo je razkladal svojo revščino.

»Pojdive, mama, jaz se ga bojim.«

»Zakaj pa ne delate, saj ste mladi.«

»Nisem mogel, gospa. V bolnišnici sem bil do danes opoldne. Pot do doma je dolga. Rekel sem: »Malo grem vun iz mesta. Jutri odrinem domov. Prosim lepo, gospa.«

»Ne verjamem takim razcapancem.«

Odšla je gospa s hčerkico in psi, njemu se je pa skrčila pest.

»Udaril bi to babo, prokleta bi jo udaril. In morda hodi ta copernica celo v cerkev, poslušaj pridige in se vsake štirinajst dni izpoveduje. In hčerkico je lepo vzgojila.«

Danes pa so, kakor smo poizvedeli, prišli na občni zbor ljudje, ki imajo namen razbiti društvo in delavstvo zopet osamiti in mu vzeti moč, ki jo ima sedaj v strokovnem društvu. Govornik pravi: komur je mar moč delavstva, komur je mar strokovno društvo, ta naj ne voli kandidatov, ki so jih postavil socialni demokratje, ampak naj voli poštene in izkušene moše, ki so že kaj storili za delavstvo.

Med predsednikovim govorom je prišlo večkrat do burnih prizorov med socialnimi demokrati: pričeli so vse mogoče stvari, niso pa mogli v ničemer česa dolžiti stari odbor.

Podpredsednik Štefan V e b e r je navdušeno govoril za vzajemnost med člani, ker edino v edinosti je moč delavstva.

Tajnik S t r a ž i š a r je poročal o delovanju društva. Društvo je imelo v preteklem letu 12 odborovih sej, 10 jako zanimivih, delavskih zahtev se tičočih predavanj in dve veselici. Tudi to poročilo se je vzelo z navdušenjem na znanje.

Blagajnik Č e b u l j je poročal o društvenih denarnih stvarih. Račun »Strokovnega društva delavcev« na Savi za drugo upravno leto od 25. julija 1905 do 31. julija 1906. Prejemki: Gotovina v blagajni 25. julija 1905 K 61.02, vstopnina od 128 moških članov K 114, vstopnina od 19 ženskih članov K 5.70, društvene knjižice K 38 84 v, članarina moških članov K 5590, članarina ženskih članov K 131. Pogrebna podpora K 209.80, poslani darovi za brezposelne delavke in delavce K 468.89, prostovoljni doneski za brezdelne tekstilne delavce na Dunaju K 33, dohodki veselice K 301.30, vzdignjene obresti K 100, skupaj K 7053.55. — Izdatki: podpore bolnikom 3971.30, Pogrebne podpore K 379.64, potne podpore K 38, Brezposelnim delavcem in delavkam K 471.96, Brezdelnim tekstilnim delavcem na Dunaju K 45, upravni stroški K 67.36, uradne knjige K 25.49, prireditve shodov K 56.60, dar dvema društvoma K 25, dar pogorelcem v Ratečah K 20, predsedniku pot v Maribor kot zastopniku društva K 20, novoletna nagrada blagajniku K 20, oprava pisarne K 88.20, stanarina od pisarne za 10 mesecev K 120, postrežnica, kurjava in svečava K 13.40, prireditve veselice K 116.50, v hranilnico vložilo K 1350, delež za list »Naša Moč« K 100, preostanek v blag. 31. julija 1906 K 125.10, skupaj K 7053.55. Društveno premoženje 31. julija 1906. V hranilnici vložena K 4000, nevzdignjene obresti K 90, delež za list »Naša Moč« K 100, vrednost društvenih knjižic K 105.16, vrednost blaga za veselice K 15.35, vrednost oprave pisarne K 88.20, gotovina v blagajni K 125.10, skupaj K 4523.81.

To poročilo, ki izkazuje, da se je varčno gospodarilo z društvenim denarjem, so društveniki z začudenjem in odobravanjem vzeli na znanje.

Ko je še poročal preglednik More, da so računi v najlepšem redu, pričela se je volitev.

Nasprotniki so silno agitirali za svoje kandidate. Bilo je več burnih prizorov. Delavstvo je vrglo iz dvorane Kristana in nekaj Sokoličev. Oddanih je bilo 165 glasovnic. Od teh so dobili: Glavič Ivan 146, Veber Štefan 153, Stražišar Jožef 158, Čebulj Franc 157, Lončar Tomaž 150, Svetina Ivan 159, Terček Ivan 155, Korošec Ivan 156, Stebe Ivan 157, More Franc 161, Krivec Ivan 153, Kobi Josip 158, Markezeti Fr. 153, Rajnkard Lovrenc 153, Klemenčič Jakob 155, Klinar Rok 143, Zontar Franc 148, Javorski Ivan 156, Ravnik Franc 152, Rozman Ivan 154 glasov.

Nasprotniki so bili torej čisto poraženi. Več nasprotnikov niti voliti ni hotelo, ker so videli, da so njih glasovi brezuspešni.

Društvo je torej za leto dni zopet v dobrih rokah. Upamo tudi, da se bodo razmere spremenile tudi na Savi in Javorniku in bodo tudi tisti, ki sedaj rujejo proti društvu uvideli, da je za delavstvo najboljša edinost. Dal Bog, da se to zgodi!

Med brati in sestrami.

Iz ljubljanske tobačne tvornice. Naša kuhinja se mora izboljšati. So razmere, ki ne morajo ostati, kakor so zdaj. Jedila niso pripravljena dovolj dobro. Slabša so, kakor, ko jim še niso povišali cene. Tudi zabela je slabši, kakor včasih. Trde celo, da primešavajo loj zabeli. Zabela naj bi se cvrla kakor včasih v kuhinji sami. Da so jedilni listi v naši kuhinji, »Speisezettelni« tudi grajamo. Morali bi biti slovenski. Tudi za juho se je včasih delalo doma v kuhinji kakor n. pr. nudelji, itd., zdaj ne več. Kupujejo rajši v prodajnici. Prav tudi ni, da ne razpisujejo nabavo potrebščin za našo kuhinjo. Naj bi dobavo razpisali. Tiste, delavke, ki bi rade v tvornici kuhale same, naj bi dobile za to priliko. Za posodo pomivati naj bi bila pripravljena gorka voda. Zdaj jo moramo z mrzlo. **Pozor gospod zelenoslaki paznik.** Ta notica v zadnji številki našega lista je zelo udarila. Celo »Društvo pazniškega osebja« je pisalo našemu uredništvu sicer slovensko pismo a na papirju z dvojezično glavo. Seveda gospodje, obžalujemo, da ne morete izhajati v vaših pismih brez »Verein des Aufsichtspersonales der k. k. Tabakhauptfabrik in Laibach« in da imate dvojezični pečat, ko imate le same slovenske paznike in delovodje v svojem društvu. No, kar se tiče pouka, da so tri različne vrste nadzorovalnega osebja v tobačni tvornici, je našemu uredništvu to že bilo znano, ko je nosil še marsikak vaš član artiljerijske čepice na glavi. Kar se tiče mnenja delavk o našem listu pa »Društva

pazniškega osebja« prav nič ne briga kakor tudi ne, kdo sodeluje pri našem listu. O paznikih, ki jih grajamo, tudi ne potrebujemo prav nobenih navodil od »dvojezičnega društva«. Poizvedujejo naj sami, saj lahko izvejo, katera sta hodila ob ponedeljkih na diro in pa pod streho spat. Svoj čas je sklenilo to društvo, da hoče vplivati na dobro razmerje med delavstvom in pazniškim osebjem. Naj to tudi izvršuje pri svojih garjevih ovcah. Resnici na ljubo pa izjavljamo, da dobivamo veliko pritožb o čednem postopanju enega delovodje in pa dveh paznikov nasproti delavstvu v tobačni tvornici. Če je predsedniku društva res na tem, da se poboljšajo te tri garjeve ovce, lahko poizve za njihova imena, samo popraša naj našega urednika, pa mu jih prav rad pove. Z imeni pa pridemo na dan, kadar hočemo sami in ne na posebno komando.

Idrija. — Uredniku »Napreja«! Cenjeni urednik! Z veseljem sem pričakoval na poziv »Naše Moči« v št. 31., ki sem ga pozival, da je dovolj prič; da mi ni pisal rekurzov nobeden duhovnik. Mi smo jih pisali sami delavci. Najboljši priča je pisava sama, se lahko prepriča sam veliki kapitalist urednik »Napreja«, prepriča se lahko, ker je še nekaj rekurzov pri okrajnem glavarstvu, oziroma deželni vladi. Lahko smo ponosni na tako osebo, ker za take malenkosti ima precej pripravljeno nagrado en milijon tolarjev, pa naj še kdo reče, da ni delavski prijatelj! Jaz sem pričakoval, da nas bo »Naprej« brž pozval, da mu napravimo pobotnico za omenjene tolarje, a naše veselje se je izpremenilo v žalost. Mislili smo, da bomo tolarje šteli, a smo se grozno motili. Veliki kapitalist se dela popolnoma nevednega in zmerja »Slovenčevega« dopisnika z lažnikom, ki ga spominja, da smo se že oglasili v »Naši Moči«. Več enakomislečih.

Kdor hoče postati bistroumen in učen, naj nemudoma pristopi v socialno-demokratsko društvo. Ravno v zadnjem »Napreju« pravi, kako da so učeni in bistroumni, da imajo oni več učenosti v petah, kot pa mi katoliški delavci v glavi, pa mi njim to radi pripoznamo, saj je neki socialni delavec na nekem liberalnem shodu rekel v svoji prosvitljenosti, da se on sramuje govoriti z našimi delavci. Neki sodrug je nam tudi pravil, da dokler je imel kaj kronic, da jih je nosil v mokraško bisago ter da je bil še toliko ponižen in pokoren sluga Kristanovemu terorizmu, je bil tak učenjak, da so ga tamošnji kar občudovali. Ko sem se pa naveličal nositi kronce v njih nikdar polno bisago, sem pa postal največji butec. Zatorej, dragi tovariši! Dajte svoje sinove in hčerre v socialno društvo, da se bodo ondi učili in izobraževali v vsem, da postanejo učenjaki, ker s tem imate manjše stroške, kakor če ga daste na realko ali pa v ljubljansko gimnazijo. Samo kadar bodo pa začeli sami svobodno misliti in delati, takrat bodo pa največji butci.

Trbovlje. Važen dogodek se je pripetil zadnje dni v Trbovljah. Neki 23letni J. Hočevan, doma nekje pri Krškem, se je priklatil zadnji čas v Trbovlje. Navedenec je po svojem značaju jako slab človek. Zdi se nam umestno, navesti na tem mestu celo dogodbico, ki jo je izpovedal sam; glasi se nekako tako-le: »Bil sem pred leti pošten rudokop v Trbovljah. Delal sem pridno in imel sem veselje do dela. Pridobil sem si prijateljev, ki so, kakor sem mislil, poštene in pravi prijatelji. A bridko sem se varal. Bili so v ovčji koži zgrabljivi volkovi. Pripravili so me tako daleč, da sem se vpisal k trboveljskim »rdečkarjem«. Kot »rdečkar« sem bil seveda s svojimi pajdaši navzoč pri vsaki ekskurziji. In edino to je vzrok moje nesreče. Vodje te »organizacije« so pripovedovali, da ni potreba ubogati nobenega svojih predstojnikov, da se živi lahko brez dela, da nam morajo plačati, če tudi ne delamo nič. Mislil sem, to pa ni prenemarno, živeti brez dela in imeti dosti denarja. Poizkusil sem. Začel

Ježil se je in počasi lezel dalje.

»Saj še do parka ne pridem, tako slaboten sem. Kar legel bi na hladno travo in zaspal za večno.«

Kraj poti je stala klop. Sedel je in se globoko oddahnil.

Prihajali so mimo ljudje, bogati in ubogi. Poprosil ni nikogar več.

Prišla je stara žena počasi ob palici in težko soplja.

Opazoval jo je in mislil, kako mine mladost in lepota. Bogve kakšna krasotica je bila nekdanj; mešala je moškimi glavami in jim vnmala srca. Danes? Starka. Jutri? Prah. List za listom odpade z velikega drevesa človeštva, pa vsklije nov list, lepši, svežejši, popolnejši, bolj dehteč. Vse se izpreminja, ostane le lepota in resnica.

Zatrepetalo je grmovje nad njim, tiha nočna pesem je šla skozi gozd. Bledi lunini žarki so plesali po vodni gladini, našopirili so se po ozkih topolovih vejah in si nagajivo namigavali. Iz daljave so se čuli zamolkli glasovi. Pes je lajal nekje v predmestju. Žalostna pesem je skoro utihnila, in nastala je tišina. Izprehajalci so se oddaljevali proti mestu.

Naš znanec je nalahno zadremal kljub gladi, ki se je neprestano oglašal. Morda bi ondi spal celo noč, da ga niso predramile stopinje in glasno petje.

»Grozno lačen sem! No, to sta pa dva študenta, kakor vidim. Mogoče se me ta dva usmilita.«

In poprosil je znova.

»Jaz, žalibog, nimam prav nič. Ali imaš ti kak krajcar?«

»Imam nekaj malega. Tu!«

Stisnil mu je v roko groš.

»Midva tudi nisva večerjala drugega, kakor črešnje. Prav dobro sva se jih nazobala. Lačna sva bila, denarja skoro nič. Bog nama ne zameri, bogatin pa nima nobene škode od tega. Zdaj pa z Bogom! Še vi se nazobajte črešnji!«

Odšla sta in pela dalje.

»Berač je dal beraču groš. Več je vreden kot milijonarjev stotak.«

Odpravil se je počasi v mesto. Dobil je novih moči, kajti v pesti je imel groš.

»Upam, da bodo pekarije še odprte. Toda brzo! Če ne pa pojdem v gostilno, tam mi tudi dajo kruha za denar.«

In stopal je s prenovljenimi močmi.

sem neredno zahajati na delo, nisem hotel več poslušati svojih predstojnikov pri delu. Minilo me je veselje do dela, izpuščal sem šihite, jel popivati, nazadnje pa sem se še stepel, in radi tega sem kaznovan s šestmesečno ječo. Po prestani kazni se sploh nisem več lotil dela. Poklican sem bil k vojakom, a ker nisem imel veselja do vojaške suknje, sem se kmalu naveličal taiste in sem jo popihal. Od onega časa se nisem lotil nobenega poštenega dela več. Postal sem nevaren ropar, kakršnega me vidite sedaj pred seboj. Podal sem se v domače kraje in goljufal sem, kolikor se je dalo, kar pa se ni dalo oguljufati, sem pa oropal. In to je sedaj edino moje veselje, ropati in živeti brez dela. — Kako pa je prišel ta tiček v roke pravici? Zadnji čin je storil s tem, da je ukradel 2 uri delavcem, ki so bili na delu, hotečega uri razpečati pri urarju Stojcu, ga je nepričakovano zasačil tukajšnji redar gospod Franchetti. Pozval ga je s seboj, ker se mu je fant sumljiv zdel. A on se je izgovarjal, da ga pozna gospod Stojc, g. Božič, ker ga prvi v resnici ni poznal pozval ga je gospod Franchetti k g. Božiču. Šla sta po cesti, ko pa sta se približala hiši gospoda Božiča, je zločinec nepričakovano zgrabil g. Franchettija za vrat, gospod Franchetti urno poseže z desnico po sablji, z levico pa zgrabi hudobneža za vrat. In sedaj se je šlo za življenje in smrt obeh. Strmite! Par korakov od tega prizora pa so stali rdečkarji Rinaldo, Kogovšek in dr. Gledali so ta prizor; a nihče se ni zmenil zato, da bi bil priskočil na pomoč g. Franchettiju in pomagal ukleniti zločinca. K sreči se je pripeljal mimo gospod Špes, skočil urno iz voza, oprostil redarja gospoda Franchettija in pomagal roparja ukleniti. G. Franchettiju za ta junaški čin srčna hvala, ker je bilo njegovo lastno življenje v nevarnosti. Ujet je ptiček, ki je bil nevaren i človeškemu življenju i imetju. Tudi gospodu Špesu srčna hvala, za njegovo pomoč gospodu Franchettiju. »Gospodom« rdečkarjem Rinaldu. Kogovšku in onim ki so bili tačas zraven pa velika sramota, ker ni nihče priskočil na pomoč gospodu Franchettiju. Kaj ne Rinaldo in Kogovšek imata gospoda Franchettija pač v želodcu, ker jih je že par iztrgal iz vaše sredine, radi ne prevelike poštenosti. Rinaldo glej, da tudi ti ne boš vandral, kadar se boš »spufal« s svojim konzumom. Vam dragi delavci, pa lep nauk iz tega: »Proč od soc. demokracije« ki vzgaja s svojimi nauki, take roparje in lumpe, kot je Hočevar in več drugih. Organizirajte se pri društvih, ki so vam v korist in blagor, ki skrbje za vaše zboljšanje ne pa za vašo pogubo. Proč od rdečkarjev, živela poštena društva. Rdečkarji na svidenje prihodnjič. — Dobroznani in vendar nepoznani.

Krvoses kapitalizem.

Škofja Loka. — Živio fabrikantje! Bog jih ohrani! Kaj vruga vedno zabavljate čez te uboge fabrikante. Mi v Škofji Loki pa imamo tako dobrega. Prijazen je z delavci in takoj bi rad dobil še deset delavk — če bi bilo še kaj tako neumnih, da bi šle v tovarno. Pa bodo še me šle ven, če ne bo drugače. Pomislite vendar to dobroto. Kar je umrl ta stari gospod, so nam vedno odtrgovali pri plači. Bolše delavke na stoleh so včasih zaslužile do 14 K na teden. Sedaj jih najboljšje 8 do 10 K. Več ne. Ker je pa seveda vse polovico dražje, kakor pa včasih, živimo kakor kužki, ker imamo denarja le za kosti, a za meso ne. Zadnji čas pa, pomislite, smo prosili za zvišanje plač in, pomislite, dosegli smo, da se nam je povišala plača za dva vinarja na dan. Oh, kako dobri ljudje so fabrikantje!

Ljubljana. Nedeljski počitek priporočamo gospodu obrtnemu nadzorniku. Nimajo ga še v marsikaki tvorniški pisarni, pa tudi po drugih delovršbah ne. Ob nedeljah delati med drugimi samo na Dunajski cesti Tönniesova in pa Grassijeva

pisarna. Morebiti se pa dobi še več takih nazađnjaških ljubljanskih pisarn, ki ne ločijo petka od svetka. Na Dunajski cesti je tudi nova cementna tvornica Benque. Tu delajo delavci od 6. do 7. zv. z enournim odmorom, toraj celih dvanajst ur. Ljudje se pa v tej tvornici še posebno zgledujejo, ker dostikrat ne poznajo nedelj in praznikov.

Z lastnimi močmi.

Shod v Preski. Pretečeno nedeljo je priredilo strokovno društvo papirnih delavcev v Vevčah javen shod v Preski. Č. gosp. duh. svetnik, župnik Brencce pozdravlja shod v novih prostorih, ter želi, da bi ti prostori služili svojemu namenu, namreč delavski organizaciji in naobrazbi. Dal Bog delu, ki se bode vršilo v teh prostorih, svoj blagoslov. Tov. Jeriha otvori nato javni shod in govori o pomenu delavcev. V lepem govoru je kazal, kaki pomen ima delavec, ako je organiziran in kako brez pomena je vsak sam zase. Gostinčar je govoril o pomenu organiziranega delavstva z ozirom na zakonodajni vpliv. Povabil je delavce tudi na III. katoliški shod.

Škocijan na Koroškem. V nedeljo, dne 5. avgusta t. l. smo ustanovili tukaj ob obilni udeležbi »Slov. kršč. soc. bralno društvo«. Veliko koristi si obljublamo od njega mi slovenski mladeniči; v njem pa bodo našli tudi slovenski delavci našega, edino pravega mišljenja, ki do sedaj daleč okoli nimajo svojega društva, varno pristanišče in zavetišče. Zato jih vabimo v krog, da ne zabredejo osamljeni v slabe brezverske in protislovenske tovarišije ter ne padejo slednjič goljufivi socialni demokraciji v naročje. Torej na svidenje v društvu, vsi pošteni slovenski in krščanski delavci — s poštenimi slovenskimi in krščanskimi mladeniči! Bog in narod!

Okno v svet.

Deželni socialno-politiški svet je imel dne 10. t. m. sejo, pri kateri sta bila navzoča tudi gg. vladni svetnik Lašan in Röger kot izvedenec. V razpravi so bila pravila za deželno zavarovalnico, za starostno in onemoglostno preskrbo. Po živahnem razgovoru končno sprejeta po nekaterih izpremembah.

Na ples. Izšla je v zalogi slovenske krščanske socialne podzveze v Trstu nad 100 strani broječa poučna knjižica za stare in mlade, za prijatelje in sovražnike plesa. Knjižico krasi več podob. Cena ji je le 30 vinarjev, to pa radi tega, da si jo morejo kupiti tudi revni ljudje. Najbolje je, če eden naroči za več skupaj, da ne bo uprava imela toliko poštnih stroškov. Preplačila bodo na korist lista »Družinski prijatelj«. Naroča se pri upravništvu »Družinskega prijatelja« v Trstu, Rojan 3. Ker je dandanes mladina zelo potrebna takega berila, priporočamo knjižico vsem, ki bi radi omejili kugo nevarnega plesa.

»Rdeči Prapor« in katoliški shod. Neki delavec nam piše: Zadnja številka rdečega bratca kadi se divje jeze nad III. slovenskim katoliškim shodom, ki se bode vršil ta mesec v Ljubljani. Vidi se, da se ga boje — in sicer ne samo liberalci, ki delajo na vse kriplje, da bi Korošce odvrnili od udeležbe, ampak tudi naši rdeči bratci, ki pravzaprav kot taki, katerim je vera privatna stvar (!) ne bi se smeli z njim pečati. Boje se, da ne bi bil ta katoliški shod dosedaj neklerikalni (liberalni) Ljubljani nadel značaja klerikalne slovenske prestolice. Čujte, čujte, za kaj se to delavsko glasilo vse zanima; ne gre se jim za delavstvo, ampak za brezverstvo. Pozivljajo na odpor proti temu shodu in kličejo: Ako Ljubljana mirno prenese tako brezobrazno osvajanje, tedaj ne zasluži nič družega, kakor da reš utone v klerikalnem blatu morja. — Svoje somišljenike pozivlja na črno vojsko proti klerikalizmu!

Take eneržije »Rdeči Prapor« že dolgo ni pokazal. Popolnoma miren je bil on in njegove zapeljane ovčice, ko so liberalci napravljali shode proti volilni preosnovi in je celo blatil naše delavstvo, ki je nastopilo za svoje pravice; ni storil nobenega koraka, da izvojuje od liberalne gospode pravice delavstvu na ljubljanskem magistratu, a razburi ga popolnoma katoliško-slovenska manifestacija — III. slov. katoliški shod. Komu se še ne odpro oči? Kdo naj še veruje, da je socialni demokraciji resno za koristi delavstva? Ali ni popolnoma jasno, da ji gre le za boj proti cerkvi in vsemu družabnemu redu in da je v prvi točki vedno edina s svojimi navideznimi sovražniki — liberalci. Ljubljana je res, ako se sodi po krivičnem zastopstvu v občinskem svetu liberalna, v resnici pa temu ni tako. Pretežna večina prebivalstva posebno delavstva je še poštena in naša skrb bode, da se Ljubljani ta krivična krinka liberalstva potegne raz obraz, po pravičnejšem volilnem redu za občinski zastop, za katerega se pa ravno socialna demokracija nič kaj posebno ne ogreva.

Divji zakon dveh brezverskih strank se tu zopet kaže v polni luči, kajti kljub temu, da sta si v načelih in težnjah različni kot noč in dan, soc. demokracija stranka delavstva, liberalna stranka pa stranka njenih zatiralcev gospode in uradništva, sta pa vedno edini, kadar se gre proti veri in cerkvi. Kaj družega od socialne demokracije, katere vodstvo obstoji po večini iz judov in verskih odpadnikov ala Kristan, pač ni pričakovati. Ravno dejstvo pa, da III. slovenski katoliški shod naše zagrižene nasprotnike liberalce in pa naše zapeljive rdeče bratce tako bode v oči, nam je dokaz, kake važnosti je ta za nas in dolžnost vsacega poštenega in zavednega slovenskega delavca je, da se shoda udeleži, tako da bo res nastopila črna vojska zavednega katoliškega delavstva, a ne v obrambo protiverskega značaja Ljubljane, kakor pozivlje »Prapor«, ampak kot manifestacija katoliške zavesti našega delavstva!

Pekovska stavka v Ljubljani. Iz krogov pekovskih pomočnikov smo dobili sledeči dopis: Peki so imeli shod, ki se je vršil sledeče:

Urbar otvori shod pomočniškega zbora, pozdravi navzoče in pravi: Veliko smo že delali, da bi se odpravila hrana ali doseglo se je le pri nekaterih gospodarjih, večinoma pa ne. Zato smo sklicali danes shod, da pošljemo to resolucijo gospodom mojstrom, da pričnemo resno delati ter obravnavati z mojstri.

Potem se je oglašil k besedi Avbelj Valentin in je povdarjal na dolgo in široko delavske razmere nekdanj in sedaj. Prebrala se je potem resolucija, katero je dal Urbar na glasovanje, ki je bila soglasno sprejeta.

Končno je še Urbar povdarjal nedeljski in nadomestni počitek, ki močno graja pomočnike, ki se puste plačati in ki prodajajo za 2 ali 3 krone počitek. Pravi, da ga ne da za 20 kron, sploh za noben denar ne.

Potem zaključi Urbar shod. Na shodu je bila sprejeta sledeča resolucija:

Podpisani odbor predlaga slavni »Zadnji pekovski mojstrov v Ljubljani« v blagohotno uvaževanje naslednjo resolucijo, ki je bila sprejeta na pomočniškem zboru pekovskih delavcev v Ljubljani dne 5. julija 1906, v salonu gostilne pri »Kroni«, Gradišče št. 7, v navzočnosti 64 pekovskih delavcev z naslednjimi točkami: 1. Praznovanje prvega majnika naj se uvede običajno, to je, kruh naj se ta dan ne jemlje v peko, sicer naj se delo vrši kakor v nedeljah in praznikih. 2. Hrana pri gospodarjih, razun kruha, naj se odpravi, ves zaslužek naj se delavcem izplačuje v denarjih. 3. Kruh naj bo prost za vsacega delavca, kolikor ga rabi za uživanje. Če ga pa hoče prejemati gotovo množino, ga sme zahtevati po eno kilo na dan. 4. Stanovanja naj dajo delavcem nadalje gospodarji, gospodar pa, ki ne daje delavcem stanovanja, naj ga jim plačuje. 5. Uvede naj se »plačilna pogodba«. 6. Tedenska plača naj se izplačuje v sobotah, ki naj

se uvede po naslednjih plačilnih razredih: a) Podpečnik (Helfer) I. razred 30 K, II. razred 28 K, III. razred 26 K; b) mešalec za belo testo (Weissmischer) I. razr. 28 K, II. 26 K, III. 24 K; c) mešalec za črno testo (Schwarzmischer) I. razr. 26 K, II. 24 K, III. 22 K; d) nadomestnik (Ersatzarbeiter) I. razr. 26 K, II. 24 K, III. 20 K; e) vice I. razr. 22 K, II. 21 K, III. 19 K. Dogovorjena plačilna pogodba velja dve leti in se mora vsaj tri mesece prej odpovedati, ako bi se pogodba pravočasno ne odpovedala, velja vsakokrat daljnjega pol leta z istim odpovednim rokom toliko časa, dokler ga ena stranka pravilno ne odpove.

Ako se pogodba odpove, je dolžnost pogodbo sklepajočih odborov uvesti obravnave glede nove pogodbe takoj po odpovedi najkasneje pa vsaj šest tednov pred potekom obstoječe pogodbe, da se preprečijo motitve v obrti.

Pripombe k resoluciji.

Gospodje mojstri bodo v svoji previdnosti pač razvideli iz gorenjih zahtev, če stvarno sodijo o razmerah pekovskih delavcev v Ljubljani in pa po drugih krajih, da niso pretirane, ter da smo jih stavili le zato, ker se draginjske razmere res neznosne postale. V večini drugih mest so že uvedene »plačilne pogodbe«, v katerih so določene dosti višje plače nego so navedene v tej resoluciji, ki Vam jo predlagamo.

Sedanje plače znašajo večinoma po pekarnah, kakor n. pr. pri g. Schreyu tedensko in brez hrane po 18 do 24 kron, pri gosp. Gärtnerju 15 do 22 kron. V pekarnah, kjer imajo delavci hrano, kakor pri gg. Zalazniku, Bizjaku, Jenkotu, Smerketu pa 7, 8, 9, 10 do 12 kron tedensko in to za 16—18 urno delo na dan. Po manjših pekarnah, razen par izjem je še slabše. Pri gospej Mariji Potočnik znaša tedenska plača celo 5 do 6 kron.

Tako nizkih plač, ki so se plačevale pred več desetletji, ni danes v Ljubljani pri nobeni stroki več. Sploh se je tudi odpravila povsod hrana pri mojstrih in se izplačuje delavcem zaslužek v gotovini. Tudi pri pekih je nujno potrebno, da se te stvari izpremenijo. Gospodarji pravijo sicer, da je za delavce bolje, če imajo pri mojstrih hrano in stanovanje, ker potem ne trpe toliko zaradi velikanske draginje, nego bi jo, ako bi si iskali hrano po gostilnah itd., ne premislilo pa pri tem gospodje mojstri, da se s tako uredbo mnogo škoduje pekovskim delavcem, ker se jim jemlje vsako svobodno življenje. Pekovski delavci gube vsled tega samozavest, ki je pekom prav tako potrebna, kakor delavcem drugih strok. Socialne razmere so drugačne danes in le v prid obrti bo, če se dá delavcem priliko, da se svobodneje gibljejo.

Sedanje razmere pa pekovskega delavca usuznjujejo bolje, kakor vsakega hlapca. Obrtni delavec se mora razvijati, mora napredovati, kar pa je mogoče le, ako živi v svobodnejših razmerah. V teh razmerah se pa kot delavec niti ženiti ne mora iskati v pijači, samostojnih mojstrov mora postati le nekaj delavcev, kolikor je pa usojeno, da morajo živeti celo življenje kot delavci, kateri so v svoji neodvisnosti navezani na delo in posteljo.

Vsak človek si želi od rojstva pa do smrti, da mu je življenje, kar največ je mogoče svobodno, tudi Vi ste postali mojstri, da živite samostojno, toraj če ste sami želeli svobode, zakaj jo potem ne daste, »kar ne želiš sam sebi, ne stori drugim«.

Daite delavcem priliko, da bodejo tudi kot delavci lahko primerno in samostojno živeli, potem se tudi ne bode treba bati prevelikega naraščanja malih pekarn, ki s svojo nezdravo konkurenco škodujejo mojstrom, kakor delavcem.

S tako plačilno pogodbo bi se tudi doseglo sporazumljenje med gg. mojstri in pomočniki in končal enkrat tisti večni prepir, kateri traja sedaj med nami. V vseh strokah, kjer so se uvedle take plačilne pogodbe, so se urejevale med mojstri in delavci v skupnih dogovorih obojestranskih zastopnikov večinoma brez štrajkov, in to

je velikega pomena za obrt, saj nam vendar ne sme iti zato, da bi se uničevali drug drugega, ampak zato, da skupno podpiramo razvoj obrti, nam delavcem ni za boj, za štrajk, ampak da se skupnim dogovorom med gg. mojstri in delavci, našim upravičenim zahtevam saj kar je mogoče ugotovi. S skupnim dogovorom nam bode mogoče preprečiti vse posledice štrajka, vsled katere se šikanira z obeh strani, naj si že zmagajo mojstri ali delavci, v bojkotom in enakimi sredstvi, ki samo škodujejo obrti.

Tega vendar ne more nikdo trditi, da bi se ne smeli, naj si že bodejo pomočniki ali mojstri potegniti za zboljšanje svojih razmer, torej maščevanje je že iz zgolj teh razlogov nespametno in nečastno, in tudi iz krščanskega prepričanja prav nič ne odgovarja reku našega Izveličarja: »Ljubi svojega bližnjega, kakor samega sebe«.

Jako neumestno je bilo od gg. mojstrov, da so se že od nekaj radi maščevali nad tistimi delavci, kateri so hoteli vpeljati red v obrt, s tem da se je takoj vsakega bojkotiralo, odvrčanje pomočnikov od strokovnega društva in vajencev od vsake izobrazbe, kjer se ni drugega nanje gledalo, kakor da se jim je kar največ mogoče ubilo v glavo pasje ponižnosti, in to se sedaj nad pekovsko obrtjo samo maščuje. Zakaj taki delavci, ki prodajajo svoje moči za vsako ceno in delajo naj si bode pod sramotnimi pogoji, in ki nimajo smisla za društvo, tudi če kdaj postanejo mojstri, ne bodejo dosti vredni, oni ne bodejo imeli smisla do združništva in sploh do nobenega kulturnega dela, ne bodo znali varovati časti svojega stanu, kjer niso bili vzgojeni tako, da bi vedeli, kako se varujejo stanovski interesi.

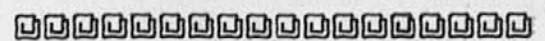
Delavci volijo svoje zastopnike iz treh članov, da se v imenu svojih tovarišev pogajajo z gospodarji.

Podpisani odbor apelira na pravičnost in razsodnost gg. mojstrov in prosi, da uvažujejo naše zahteve, ako bi bilo treba glede stavljenih točk, ali glede utemeljevanja kakoršnihkoli pojasnil, bi priporočal, naj se tudi od strani gg. mojstrov voli tri člane kot zastopnike, in ti naj skupaj z delavskimi zastopniki volijo sedmega člana načelnika, da se posvetujejo v podrobnosti in da se tako odpravijo vse napetosti, ki bi mogle nastati. Na tak način se lahko sklene plačilna pogodba med tema obema strankama z mirnim potom in s tem bi se odpravile krivične razmere, katere so vzrok socialne bede pekovskega delavstva v Ljubljani.

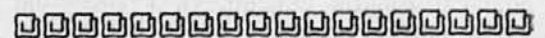
Pomočniški zbor upa, da ne bodejo gg. mojstri radi teh zahtev pehali delavce v štrajk, kot glavna naša zahteva je, da se hrana povsod odpravi pri gospodarjih, koder se še sedaj ni, da se delavcem ves zaslužek izplačuje v gotovini.

Glede plače, katera stoji v plačilnih razredih smo pripravljene se pogajati, da nekaj se mora tudi plača izboljšati, to mora sprevideti vsak razsoden človek, da pri taki nizki plači ni mogoče izhajati, druge zahteve so itak malenkostne.

(Konec prihodnjic.)

Delavci in delavke! Agitirajte krepko, da bo sijajna udeležba delavstva na III. slov. katoliškem shodu!

Delavci, trgovci pozor!

Slavnemu občinstvu uljudno priporočam svojo preurejeno

krojaško delavnico

v kateri izdelujem **moške obleke**, kakor tudi vsakovrstne **uniforme**, in vsa druga v to stroko spadajoča dela.

Delavcem v oddaljenih krajih drage volje postrežem z vzorci. Sprejemam tudi **že kupljeno blago v delo**.

Izdelujem vse po najnovejšem kroju točno in natančno po meri. Delo sprejemam v vsakem kroju in vsaki množini. Slav. konsumnim društvom in gospodom trgovcem priporočam posebni oddelek za izdelavo **konfekcij, oblek za prodajo, od najpriprostejše do najfinejše izvršitve**. Na zahtevo dam tem še bolj natančna pojasnila.

Svoji k svojim! Delavci, trgovci, podpirajte domačo tvrdko.

Za obilna naročila uljudno prosi

Matija Lazar
krojaški mojster v Kropi.

Cene brez konkurence!

Domača, poštena tvrdka!

Kdor hoče res postrežen biti z

dobrim, naravnim belim in črnim vinom,

naj se izvoli obrniti na staro znano in odlikovano trgovino z vinom

Anton Ivanov Pečenko

v Gorici.

Postrežba točna in poštena. Cene zmerne.

Ne prezrite!

8 52—12